

Kendelse

afsagt den 11. august 2020

Sag nr. 2020-80-0489

[Klager]

mod

Berlingske

[Klager] har klaget til Pressenævnet over en boganmeldelse med overskriften *”En stjerneoman om ung pige og gammel mand er tynd og karakterløs”*, bragt på Berlingskes netavis Berlingske.dk den 6. april 2020, idet hun mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager] har klaget over, at Berlingske har bragt ukorrekt og skadelig information om hende.

---

1 Sagsfremstilling

Den påklagede artikel

Berlingske bragte den 6. april 2020 en boganmeldelse med overskriften *”En stjerne. Roman om ung pige og gammel mand er tynd og karakterløs pseudokunst”* på Berlingskes netavis Berlingske.dk. Boganmeldelsen har underrubrikken:

”Boganmeldelse: En simpel historie om et uskyldsrent venskab mellem en ung pige og en ældre mand kunne have været en smuk læseoplevelse, hvis ikke listen over ting, der stod i vejen, var så lang, skriver [Anmelderen], som kalder romanen »[Romanen]«, et »pjanket millennium-påfund«.”

Af boganmeldelsen fremgår herefter følgende:

”Jeg forsikrer Dem, kære læser, at den anmeldelse, De nu er gået i gang med at læse, ikke er påvirket af et eller andet hysterisk tilfælde af pandemisk kahytfeber, selv om det kunne tage sig sådan ud. Nej, smøren er ganske evident: Den nye danske oversættelse af spanske [Forfatteren]s mærkelige, lille såkaldte »tabu-roman« fra 2018, »[Romanen]«, er lige så tynd og karakterløs indeni, som den er af format. På trods af de blot 140 sider, var jeg fristet til at droppe at læse videre, efter at jeg var nået halvvejs i første hug. Teateranmelderne kan »gå i pausen«, men hvorfor er teateranmelderens tid for kostbar, hvis min ikke er? Se, der har vi et rigtigt tabu!

Og hvad skal det nu forestille at være for en genre – »tabu-litteratur«? Det klinger ikke engang af et friskt, politisk ukorrekt pust, men af et pjanket millenium-påfund af pseudokunst eller i bedste fald umiskendeligt som et forsøg på at spænde kunsten for en slags opbyggeligt projekt. Historien, som i princippet er en simpel fortælling om et spirende venskab mellem en næsten 14-årig pige og en 54-årig mand, to outsiders, der finder hinanden mellem alle de kedelige normer og konventioner, kunne være skrevet overbevisende og rørende smukt. Det kender vi fra litteraturhistorien så mange åbenlyse eksempler på, at det ikke burde være nødvendigt at begynde at remse op.

Problemstilling bøjet i neon

Men her går det så grueligt galt fra første side, selvom vi har at gøre med et per definition interessant *case study*: En aldeles aseksuel relation mellem en teenagepige, der bliver mobbet i skolen, og en »gammel« særling, der kun vil tale om to ting: Fugle og [Person B]. I stedet for at gå i skole, sætter pigen, som de kalder »[Romanen]« (hun har hvalpefedt), sig ned i et hemmeligt hjørne af den lokale park, hvor manden møder hende hver dag. Dét er i sagens natur fra samfundets perspektiv alt andet end simpelt, og tredjepersonfortælleren bøjer da også problemstillingen i neon:

»Voksne mænd kan ikke være venner med små piger, har hun altid fået at vide, og værre endnu: Det er umuligt, at en gammel mand bliver venner med en lille pige. Den gamle mand lægger snarer ud og har skjulte hensigter og beskidte planer. Det er det naturlige. Ikke det omvendte.«

Okay, got it. Læserens urdyb skal udfordres.

Ærgerligt, at det er så svært at abstrahere fra voksenpædagogikken, de klichéfyldte dialoger og det upålidelige sprog [dette citat er gentaget i et større format længere nede i artiklen, *Pressenævnet*]

– sidstnævnte gør sig især gældende, når vi skal forestille at have eksklusiv adgang til pigen med et lille hjernekamera; hun bruger ord som »durkdreven« og »rænkefuld« og ved imidlertid ikke, hvad »skattesvig« betyder. Forvirringen er total, når hun gør opmærksom på, at det er manden, der taler gammeldags, men det er lige omvendt. Om det hele skyldes en misforståelse hos oversætteren, tja, hvem ved (det gør de spansklæsende), men i disse tider, hvor pandemien raser udenfor, og hvor ens eneste selskab foruden husstandens øvrige medlemmer er de bugnende bunker af gode bøger på gulv og på bord, er det i det mindste ingen sag at komme sig oven på en rigtig øv-oplevelse.”

Efter offentliggørelsen

Berlingske bragte den 27. april 2020 et læserbrev på netavisen Berlingske.dk skrevet af [Person A], formand for Dansk Oversætterforbund. Af læserbrevet fremgår blandt andet følgende:

”Kære [Anmelderen]. Jeg ved godt, at al begyndelse er svær, og da jeg kan se, at du ikke er ret erfaren som anmelder, vil jeg forsøge at være lidt hjælpsom. Du har i indeværende år skrevet to anmeldelser af oversat skønlitteratur. I begge tilfælde har du – eller redaktøren – helt glemt at angive oversætterens navn. Det skal man altså. Det følger af krediteringsretten i ophavsretslovens § 3. Jeg vil på hele standens vegne bede dig om at huske det. Men jeg er bange for, at udeladelserne afspejler, at du ikke rigtig forstår, at oversætteren er en fagperson med et renommé og en karriere at vedligeholde. I hvert fald skriver du i din anmeldelse af romanen »[Romanen]« af [Forfatteren], oversat af min kollega [Klager], ganske henkastet: »[...] Om det hele skyldes en misforståelse hos oversætteren, tja, hvem ved (det gør de spansklæsende), men [...]« Det er ikke rimeligt. Du indrømmer trods alt, at du med dit ukendskab til spansk er ude af stand til at underbygge den sviner, du lige har rystet ud af ærmet, men alligevel. Ville du nogensinde spekulere tilsvarende om en anden faggruppes formåen? »Patienten døde under operationen. Om det var, fordi anæstesilægen kludrede i det, tja, hvem ved (jeg er ikke læge).« Det håber jeg ikke. Vi oversættere hilser al debat om vores fag velkommen. Det er absolut tilladt at kritisere oversættelsen af en bog. Men det er vigtigt for os, at kritikken er kvalificeret og velovervejet, både fordi det bør være almindelig anstændighed over for os som professionelle mennesker, og fordi vi så kan tage til genmæle imod kritikken og forklare de valg, vi har truffet.
[...]

[Klager]s klage er modtaget i Pressenævnet den 28. april 2020.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager]s synspunkter

Korrekt information

[Klager] har oplyst, at hendes klage ikke går på, hvad anmelderen mener om bogen, men på de grundløse, ukorrekte og skadelige bemærkninger om oversættelsen. Herunder udsagnet om, at [Klager] som oversætter måske simpelthen har misforstået det, hun oversatte.

[Klager] har anført, at hun ikke er nævnt ved navn, men nemt kan identificeres ud fra boganmeldelsen, idet hun fremgår i den anmeldte bog og på forlagets hjemmeside. [Klager] ønsker derfor boganmeldelsen berigtiget, idet den indeholder udsagn, der er skadelige for hendes agtelse som oversætter og dermed for muligheden for kommende opgaver og indtægter. [Klager] har henvist til det læserbrev, som blev offentliggjort den 27. april 2020 i Berlingske, hvor Oversætterforbundets formand kommenterede på boganmeldelsen. [Klager] har anført, at dette ikke er det samme, som at mediet har rettet op på fejlen.

2.2 Berlingskes synspunkter

Korrekt information

Berlingske har afvist, at artiklen er i strid med god presseskik.

Berlingske har anført, at anmeldelser i sagens natur er en subjektiv genre, hvor kulturelle værker bedømmes for deres kvaliteter eller mangel på samme. Hvis en dårlig anmeldelse skulle kunne bedømmes som skadelig for en forfatters eller oversætters agtelse på måder, der er i strid med de presseetiske regler, ville det være umuligt for medierne at bringe seriøse, kritiske anmeldelser.

Berlingske har anført, at boganmeldelses-genren ikke er egnet til berigtigelse, der i henhold til medieansvarsloven gælder oplysninger af faktisk karakter. Berlingske har bemærket, at de har givet [Klager] adgang til at få bragt et læserbrev fra Oversætterforbundets formand, hvori hun i vendinger, der er mindst lige så stærke som dem, anmelderen brugte i sin tekst, kritiserer anmelderen.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Martin Lavesen, Anja Lundberg Andersen, Ulrik Holmstrup og Marlene Borst Hansen.

Pressenævnet bemærker indledningsvis, at det ligger uden for nævnets kompetence at vurdere, hvorvidt oversættelsen af den anmeldte bog er korrekt. Der tages således ikke stilling til denne del. Pressenævnet bemærker videre, at det følger af medieansvarslovens § 34, at ”*massemediernes indhold og handlemåde*” skal være i overensstemmelse med god presseskik. Det er således mediet og ikke den enkelte journalist, som er part i Pressenævnets sag.

Det bemærkes endvidere, at nævnet ikke har mulighed for at tage stilling til spørgsmålet om genmæle, da klager ej har fremsendt et konkret forslag til Berlingske, som mediet har afvist at bringe.

God presseskik

Korrekt information

[Klager] har klaget over, at boganmeldelsen indeholder skadelig og udokumenteret information, som kan have konsekvenser for hendes fremtidige virke.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte, jf. punkt A.1.

Af boganmeldelsen fremgår blandt andet følgende:

”[...]

Om det hele skyldes en misforståelse hos oversætteren, tja, hvem ved (det gør de spansklæsende), men i disse tider, hvor pandemien raser udenfor, og hvor ens eneste selskab foruden husstandens øvrige medlemmer er de bugnende

bunker af gode bøger på gulv og på bord, er det i det mindste ingen sag at komme sig oven på en rigtig øv-oplevelse.”

Som sagen er oplyst for nævnet, lægger nævnet til grund, at [Klager] er den person, der i bog-anmeldelsen er omtalt som oversætter af den anmeldte bog. Det er Pressenævnets opfattelse, at boganmeldelser i sin genre er kommenterende, og udsagnende i anmeldelsen er et udtryk for anmelderens subjektive oplevelse og vurdering af det anmeldte. Det er derfor naturligt, at der i anmelderens argumentation kan være noget, som trækker i en negativ retning. På denne baggrund finder Pressenævnet ikke grundlag for at udtale kritik af Berlingske.